

Čís. 16543.

Jest posouditi podle okolností jednotlivého případu, zda soudní smír (§ 204 c. ř. s.) jest novací, či nikoli. Nebyl-li soudním smírem změněn ani právní důvod, ani hlavní předmět pohledávky, nejde o novaci ve smyslu § 1376 obč. zák.

Smluvce se nemůže domáhati neúčinnosti soudního smíru ani pro změnu majetkových poměrů druhého smluvce (§§ 936, 1389 obč. zák.), nastalých dlouho po nastalém prodlení s plněním původního závazku, musil-li s dotčenou změnou v době sjednání smlouvy počítati, ani pro rozpor se dobrými mravy (§ 879 obč. zák.), jde-li o okolnosti, jež nastaly prodlením smluvce dovolávajícího se dobrých mravů. Jen okolnosti, jež tu byly v době smíru, mohou založiti rozpor s dobrými mravy.

(Rozh. ze dne 1. prosince 1937, Rv II 608/36.)

Srov. rozh. č. 15585 Sb. n. s.

Žalující stavební a úsporné společenstvo poskytlo žalovaným v červnu 1932 podle dlužního úpisu ze dne 6. června 1932 zápůjčku 38.000 Kč, která byla knihovně zajištěna ve vložce 984 na nemovitosti žalovaných, skutečně však byla vyplacena jen část valuty. Žalovali proto vypůjčitelé o vyplacení zbytku a za sporu se tehdy žalované společenstvo smírem z 12. května 1933 zavázalo, že žalovaným mimo útraty sporu zaplatí zbytek valuty 15.620 Kč 10 h s 9% úroky od 5. prosince 1932 a 8.601 Kč s 5% úroky od 1. října 1932 v měsíčních splátkách po 5.000 Kč, počínaje dne 1. června 1933, a pozdější splátky vědy 15. každého následujícího měsíce, a to pod ztrátou lhůt. Útraty sporu a první splátku zaplatilo žalující společenstvo dne 13. června 1933, další splátky však odepřelo zaplatiti. Nemovitost žalovaných byla pak dne 31. května 1935 k návrhu jiného vymáhajícího věřitele exekučně prodána za nejvyšší podání 64.374 Kč, při čemž zajištěná zápůjčka vyšla na prázdno. Tvrdíc, že podle stanov může žalující společenstvo poskytnouti jen hypotekární zápůjčky a že prodejem domu odpadl podklad pro další vyplacení zbytku zápůjčky podle smíru ze dne 12. května 1933, takže se okolnosti mezitím změnily do té míry, že nelze na něm důvodně žádati plnění smíru, který podle úmyslu stran směřoval jen k hypotekární zápůjčce, a že tudíž uvedený smír pozbyl podle §§ 936 a 1389 obč. zák. své účinnosti, domáhá se žalující společenstvo, aby byl řečený soudní smír, sjednaný dne 12. května 1933, prohlášen za neúčinný. Nižší soudy zamítly žalobu, odvolací soud z těchto důvodů: Narovnání jest zvláštním případem novace, při čemž dosavadní závazek zaniká jen potud, pokud se zakládá nový závazek. Napadeným soudním smírem, jímž uznalo žalující společenstvo svůj závazek k výplatě valuty smluvené zápůjčky, byla sjednána dohoda o výši, o způsobu a době splacení. Jinak však byl původní smluvní poměr mezi smluvci

z důvodu zápůjčky nedotčen, zejména co do práva žalujícího družstva žádati placení anuit a plnění ostatních převzatých závazků a co do osobního i věcného ručení žalovaných za splacení zápůjčky, ježto v té příčině smluvci nic v dotčeném smíru neujednali (§ 1378 obč. zák.). Oba naposledy uvedené závazky převzali žalovaní písemně v dlužním úpisu, podle něhož zůstalo zástavní právo nadále vloženo pro poskytnutou zápůjčku na jejich nemovitosti. To, že byla žalovaným později nemovitost prodána v exekuční dražbě a že žalující společenstvo vyšlo se svou zajištěnou pohledávkou na prázdno, neopravňuje ještě žalobce, aby se podle §§ 936 a 1389 obč. zák. domáhali pro neočekávanou změnu v majetkových poměrech žalovaných neúčinnosti soudního smíru. Žalobce si neuvědomuje, že v době poskytnutí zápůjčky žalovaní vyhověli všem statutárním podmínkám a že bylo jen na něm, aby jim vyplatil valutu povolené zápůjčky. Byl-li však s výplatou v prodlení a ani poté, kdy se napadeným smírem zavázal k vyplacení valuty, převzatý závazek nesplnil, přivodil sám svým prodlením, že došlo k exekučnímu prodeji zástavy před výplatou valuty zápůjčky. To, že je nyní po prodeji zástavy ohroženo splacení zápůjčky žalovanými, jest pokládati za náhodu, která mohla stihnouti žalující družstvo jako zástavního věřitele (§ 1311 obč. zák.) i tehdy, kdyby bylo valutu zápůjčky vyplatilo, ať hned po jejím zajištění v pozemkové knize, či podle smíru. Rozh. č. 9987 Sb. n. s., jehož se žalobce dovolává pro svoje stanovisko s hlediska § 936 obč. zák., se nehodí na souzený případ, neboť nastalá změna hospodářských poměrů nemá tu vlivu na žalobcovu mohoucnost k splnění převzatého závazku soudním smírem. I když odpadla zástava daná žalovanými k zajištění původně poskytnuté zápůjčky, zůstávají vzájemné nároky smluvců ze zápůjčky zachovány, zejména osobní závazek dlužníkův k splacení zápůjčky, když věcné ručení odpadlo (§ 467 obč. zák.). Je proto bez významu i žalobcův odkaz na ustanovení stanov, že smí poskytnouti zápůjčky jen, jsou-li hypotekárně zajištěny, ježto tu nejde již o poskytnutí zápůjčky, nýbrž jen o její výplatu, neboť zápůjčka byla svého času přesně podle stanov povolena. Není proto její výplata proti stanovám resp. ustanovením § 88 společenstev. zákona č. 70/1873 ř. z. a tudíž nejde o splnění ze smíru co do obsahu nedovoleného (§ 879 obč. zák.), pro něž by se žalující družstvo mohlo dovolávat neúčinnosti soudního smíru. Není však plnění převzaté žalobcem proti dobrým mravům ani proto, že jest mu na újmu, neboť původní smlouva o poskytnutí zápůjčky i obsah soudního smíru neodporují dobrým mravům. Posoudil tedy prvý soud věc po právní stránce správně.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Narovnání jest v § 1380 obč. zák. uvedeno jako smlouva o obnovu, tedy jako druh novace. Ale z § 1379 obč. zák. plyne, že každý smír, i když byl tak pojmenován, nemusí býti novací, neboť zevrubnější usta-

novení o tom, kde, kdy a jakým způsobem má být splněn závazek už trvající, jakož i jiná vedlejší ustanovení, jimiž nenastává změna co do hlavního předmětu anebo právního důvodu, nesluší pokládati za smlouvu o obnovu. Nutným předpokladem novace jest mimo jiné úmysl stran, aby uskutečněním nového závazku zanikl starý hlavní závazek (§ 1375 obč. zák.). Je proto podle okolností jednotlivého případu posouditi, zdali soudní smír jest novací podle § 1376 obč. zák., čili nic. Takový úmysl v soudním smíru, o nějž tu jde, nebyl výslovně projeven, nelze pak na něj ani usuzovati (§ 863 obč. zák.), hledí-li se k tomu, že nebylo nic změněno na předmětu závazku, že knihovní zajištění zápůjčky, jejíž výplata byla smírem určena, mělo dáti trvati. Nebyl-li tedy změněn ani právní důvod ani hlavní předmět pohledávky, nedošlo k novaci ve smyslu § 1376 obč. zák. V tom jest dovolateli přisvědčiti, ale tím nezískává dovolatel nic pro sebe, naopak jeho prodlení v plnění jest tím delší, neboť smlouva ta byla uzavřena již 6. června 1932. Tvrdil-li, že pro další neplacení ujednaných splátek po 15. červnu 1933 měl důvod v tom, že mu v této době vznikla pohledávka vzájemná z dřívější zápůjčky, neuvedl pro prodlení před touto dobou nic závažného, co by prodlení to omlouvalo, a nemůže tím odůvodniti neúčinnost smíru vůbec. Jak v době ujednané smlouvy o zápůjčku, tak v době smíru bylo pro žalobce vloženo právo zástavní pro jeho pohledávku ze zápůjčky na nemovitosti žalovaných. Tato podmínka smlouvy i smíru tedy byla splněna. Jestliže dovolatel stále zdůrazňuje, že smír měl účel knihovního zajištění, nelze poznati, o jaké jiné zajištění mohlo jíti.

Žalobce dále uplatňuje, že po ujednání smíru nastala tím, že nemovitost žalovaných, která byla jistotou pro žalobcovu pohledávku, byla prodána v dražbě dne 31. května 1935, taková změna poměrů, s níž strany ujednávajíce narovnání, nemohly počítati, a jež má nepochybný vliv na mohoucnost žalovaných plniti převzatý závazek. Avšak ani to nemůže býti důvodem pro neúčinnost smíru. Je-li sjednaný smír, jak bylo uvedeno, jen ujednáním o vyplacení smluvené zápůjčky a podnět ke smíru dalo prodlení žalujícího společenstva v plnění jeho závazku, nemůže se žalobce právem dovolávat na změnu poměrů, která nastala dlouhou dobu po nastalém prodlení. Dovolatel znal stav dluhů váznoucích na majetku žalovaných, věděl podle obsahu smíru, že jsou žalovaní zavázáni platiti jiný dluh, na jehož úhradu se zavázal platiti splátky právnímu zástupci žalovaných, nemohl proto ze svých úvah důvodně vyloučiti možnost dražby nemovitosti. Právem tedy neshledává odvolací soud ani v tom podklad pro neúčinnost smíru. Řečeným smírem bylo žalující družstvo zavázáno splatiti ujednanou částku, jak správně uvádí první soud, do polovice listopadu 1933. Že by se v té době změnilo nepředvídaně majetkové poměry žalovaných, nebylo vůbec tvrzeno. Nesplnilo-li žalující družstvo ani do té míry svůj závazek soudním smírem převzatý, nemůže se vůbec odvolávat na změnu poměrů po smíru nastalou a nemůže také, porušivši převzatý závazek, označiti plnění z něho požadované za jednání odporující dobrým mravům a zásadě

poctivého obchodního styku. Jen okolnosti, jež tu byly v době smlouvy (smíru), mohou založiti její rozpor s dobrými mravy, nikoli však okolnosti, jež nastaly prodlením smluvníka dovolávajícího se dobrých mravů. Posoudil tedy odvolací soud věc správně, uznal-li, že není důvodu, aby byl smír sjednaný mezi stranami prohlášen za neúčinný.

Čís. 16544.

Vyhradí-li si dlužník při placení právo žádati vrácení přeplatku, kdyby se nespĺnila rozvazovací podmínka, pod kterou plnil, nejde o placení dluhu ve smyslu § 1412 obč. zák.

Věřitel, který plnění s touto podmínkou přijal, nemůže žalovati na plnění dluhu, nýbrž jen za podmínek § 228 c. ř. s. o určení, že dlužníku nepřisluší z oné výhrady nárok na vrácení platby.

(Rozh. ze dne 1. prosince 1937, Rv II 905/36.)

Proti žalobě, jíž se žalující advokát domáhá na žalovaném zaplacení 800 Kč s přísl. jako nedoplatku 20% přírážky ve smyslu § 7 advokát. sazby z odměn za právnické práce pro žalovaného konané ve sporu Ck I 706/30, namítl žalovaný mimo jiné, že na žalobcovu upomínku o zaplacení odměny a výloh poukázal žalobci dne 28. listopadu 1932 na útraty uvedeného sporu 2.799 Kč 38 h, neuznav účtovanou 20% přírážku za společenství v rozepři a vyhradiv si domáhati se vrácení přeplatku, ukáže-li se, že jeho námítky proti žalobcovu účtu jsou odůvodněné, dále že žalobci byl celý účet za právnické práce v onom sporu vyrovnán, dokonce přeplacen, a že také žalobce zúčtoval částku 2.799 Kč 30 h na svou odměnu ve sporu Ck I 706/30. Soud první stolice zamítl žalobu. Odvolací soud uznal co do částky 690 Kč 30 h s přísl. podle žaloby. Důvody: Ačkoli první soud uznává solidární povinnost žalovaného zaplatiti žalobci útraty sporu Ck I 706/30 krajského soudu civilního v B. i s 20% přírážkou za společenství v rozepři až do doby, kdy řízení po mimosoudním smíru zůstalo proti žalovanému inž. Rolandu H. a Alžbětě H. v klidu, přece žalobní žádost zamítl, maje za to, že jest zaplacením částky 2.799 Kč 30 h uspokojen žalobcův nárok, činící po odečtení 3.338 Kč 95 h zaplacených Dr. H-ou zbytek ve výši 1.927 14 h, a to i co do sporné 20% společenské přírážky, jejíž zaplacení se právě žalobce souzenou žalobou domáhá. Soud první stolice také správně vychází s hlediska § 1415 obč. zák., že totiž pro otázku, která pohledávka jest plněním dlužníka uspokojena, je rozhodující především vůle platícího dlužníka, jenže tuto zásadu neprovedl do důsledků. Zaplatil-li žalovaný částku převyšující vlastně zbytek žalobcovy neuhrazené pohledávky, ale učinil tak s výhradou, že žalobcův nárok na 20% přírážku za společenství zahrnutou v tomto zbytku neuznává a že si vyhrazuje požadovati zpět, co snad z toho důvodu pře-